

Remissyttrande över betänkandet Rekrytering av framtidens domare (SOU 2017:85)

Inledning

Nacka tingsrätt är i många delar positiv till utredarens förslag. Enligt tingsrätten finns det skäl att grundligare överväga vissa av de förslag som läggs fram. Det finns vidare frågor, vilka utredningen inte har behandlat trots att de ryms inom utredningsuppdraget, som förtjänar en noggrannare analys. Tingsrätten har i remissvaret utvecklat sin ståndpunkt där denna avviker från betänkandet eller där tingsrätten i övrigt funnit anledning till ytterligare kommentar.

Tingsrättens yttrande följer utredningens disposition.

Avsnitt 11

Tingsrätten instämmer i utredarens förslag om ett nytt system för domarmeritering där kvalificerade och erfarna jurister tjänstgör i både överrätt och underrätt. Ett sådant system är ett bra sätt att locka redan etablerade jurister till domstolarna samtidigt som det ger dem utbildning och domarerfarenhet.

Den totala tjänstgöringstiden om minst ett år, med tjänstgöring under minst sex månader i överrätt och därefter tjänstgöring i underrätt under minst sex månader bedöms som lämplig. Om situationen uppstår att det adjungerade rådet bedöms behöva mer erfarenhet än sex månader av tjänstgöring i överrätt bör en eventuell fortsatt tjänstgöring i underrätt innebära en förlängd anställningstid. Detta eftersom den totala tjänstgöringen även bör innehålla sex månader i underrätt.

Tingsrätten bedömer att utredningen inte i tillräcklig stor utsträckning har belyst hur jävsproblematiken som Högsta förvaltningsdomstolen och Högsta domstolen har fastslagit (se Högsta förvaltningsdomstolens avgöranden i RÅ 2009 ref. 8

och HFD 2011 ref. 15 och Högsta domstolens avgörande i NJA 2014 s. 482) kommer att påverka det praktiska arbetet och den organisatoriska planeringen vid över- och underrätterna.

Tingsrätten ställer sig därutöver tveksam till hur adjunktionen enligt utredarens förslag ska fungera för mark- och miljödomstolarna, Mark- och Miljööverdomstolen, patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen. Enligt tingsrättens uppfattning har inte utredningen i tillräcklig grad belyst hur en jurist med särskild kompetens inom de speciella rättsområdena ska tillvaratas om syftet med adjunktionen är att arbeta med annat än det område som han eller hon tidigare har erfarenhet av. Mot bakgrund av detta bedömer tingsrätten att det kan bli svårt att rekrytera adjungerade råd till domstolarna med särskild sammansättning.

I syfte att få ett så enhetligt rekryteringsförfarande som möjligt anser tingsrätten att Domarnämnden bör ansvara för hela förfarandet, inklusive att hämta in belastningsregisterutdrag.

Avsnitt 12

Utredningen har inte på ett tydligt sätt motiverat varför det finns behov av att behålla det nuvarande systemet för extern adjunktion vid sidan av införandet av systemet med adjungerade råd. Om en sex månaders adjunktion i överrätt bedöms tillräckligt meriterande för att söka en ordinarie domartjänst kan man fundera på om tjänsterna som adjungerat råd skulle vara attraktiva.

Avsnitt 13

Tingsrätten instämmer i utredarens förslag att den särskilda domarutbildningen behöver byggas ut så att antalet utbildade assessorer som kan söka ordinarie domaranställning ökar. Tingsrätten instämmer dock i experten Martin Holmgrens särskilda yttrande på så sätt att betänkandet inte innehåller tillräckliga analyser och argument för att den föreslagna utökningen är ändamålsenlig eller nödvändig. Det är viktigt att det vid en eventuell utökning t.ex. görs en analys av hur handledarskapet ska kunna hålla en hög kvalitet. Detta särskilt som det kan bli fråga om att ytterligare resurser behöver tas i anspråk för handledning av såväl adjungerade råd som av ett ökat antal fiskaler inom den särskilda domarutbildningen.

Tingsrätten ser positivt på att det bör råda förutsebarhet vad gäller utbildningsort, att underrättstjänstgöring bör ske vid en tingsrätt samt att det införs en enhetlig rekrytering till den särskilda domarutbildningen. Enligt tingsrättens bedömning kan det dock vara förenat med svårigheter att skapa en sådan förutsebarhet vad gäller utbildningsort med hänsyn till de relativt vanliga personalförändringar, t.ex. föräldraledighet och tjänstledighet, som råder. Det kan då vara svårt att på förhand bedöma rekryteringsbehovet på respektive underrätt.

Tingsrätten instämmer i utredarens förslag om att överrätterna bör utarbeta enhetliga kriterier för antagning till den särskilda domarutbildningen. Med hänsyn till att det redan finns system med skriftliga och muntliga referenser vid antagning till den särskilda domarutbildningen ifrågasätter tingsrätten om det därutöver finns behov av att en lagman i någon av underrätterna i överrättens domkrets deltar i överrättens beredning av tillsättningsärendet.

Avsnitt 14

Tingsrätten instämmer i utredarens förslag om att assessorer bör kunna erbjudas en möjlighet att tjänstgöra i underrätt. Tingsrätter avstyrker dock utredningens förslag om att assessorer som tjänstgör vid tingsrätt ska tilldelas en särskild handledare utöver vad som initialt utses för all nyanställd personal. Detta eftersom en assessor inte längre är under utbildning och det är viktigt att tjänstgöringen framstår som meriterande och inte som en fortsättning av den särskilda domarutbildningen. Det är dock viktigt att det finns en plan hur assessorn ska kunna fortbilda sig.

Avsnitt 16

Tingsrätten anser att utredningen inte i tillräcklig grad belyst hur de föreslagna ändringarna ska få genomslag även för tingsrätter i särskild sammansättning. En översyn behöver göras i fråga om behovet av följdändringar i t.ex. lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar.

Avsnitt 17

Tingsrätten instämmer i att Domarnämnden ska arbeta aktivt och långsiktigt för att främja rekryteringen av domare och att bedömningen ska utgå från moderna, långsiktiga och kända kriterier. Utredaren har till viss del belyst problematiken

med otydliga och ofullständiga vitsord och det visar behovet av att Domarnämnden i större omfattning än idag tar in muntliga upplysningar eller kompletteringar från referenspersoner. Att vitsorden sällan innehåller negativa egenskaper beror troligen på offentligheten och en negativ egenskap som sätts på pränt får en sökande ofta leva med länge. En muntlig komplettering kan ge ytterligare information och ett mer nyanserat svar kan fås. Det är naturligtvis viktigt att Domarnämnden även tar hänsyn till sådan information på lämpligt sätt. Även testförfarande vid rekrytering av ordinarie domare bör övervägas. Kostnaderna kan ställas i relation till kostnaderna för en felaktig rekrytering till en fullmaktsanställning.

Tingsrätten instämmer i utredarens bedömning om att Domarnämnden ska låta en sakkunnig närvara och yttra sig vid nämndens sammanträde och att detta ska regleras i lag. Behovet av en sakkunnig borde enligt tingsrättens bedömning främst uppkomma i ärenden om anställning av tekniska råd och patentråd.

Tingsrätten avstyrker förslaget om att det ska upprättas en förslagslista utan motivering. Det är enligt tingsrätten tveksamt om förslaget kommer att få föreslagen effekt. Mot bakgrund av att förslagslistor med motivering redan är ett etablerat förfarande och att förslaget kommer generera administrativt merarbete för Domarnämnden anser tingsrätten att det nuvarande förfarandet bör behållas.

Tingsrättens instämmer inte i utredarens bedömning att tidsåtgången för Domarnämndens handläggning av ett ärende om utnämning av ordinarie domare är rimlig. Långa handläggningstider leder till långa vakanser, särskilt vid tillsättning av chefstjänster. Det finns enligt tingsrätten behov av att Domarnämnden håller fler extra sammanträden vid tillsättning av bl.a. chefstjänster.

Avsnitt 18

Tingsrätten avstyrker utredarens förslag om införande av en tidsmässigt avgränsad sekretess under rekryteringsförfarandets första del. Det kan ifrågasättas om den föreslagna sekretessregleringen med sekretess under endast en vecka efter ansökningsidens utgång kommer att få avsedd effekt. Det är också enligt tingsrätten svårt att dra några konkreta slutsatser av den enkätundersökning som utredningen genomfört mot bakgrund av att det t.ex. inte framgår om den övervägande andelen av de tillfrågade personerna ens har övervägt att ansöka om an-

ställning som ordinarie domare. Utan ett mer entydigt stöd i enkäten bedömer tingsrätten att argumenten för öppenhet och insyn väger över de farhågor som finns för att ett offentligt rekryteringsförfarande riskerar att försvåra rekryteringen. Till det kommer en risk för att en sekretess kan få motsatt effekt, dvs. att sökande återkallar sina ansökningar när de ser vilka konkurrenterna är.

Avsnitt 20

De adjungerande råden är under utbildning och inte lika erfarna domare som andra vikarierande domare. De har således inte förutsättningar att ta omfattande och mer komplicerade mål. Mot bakgrund av detta instämmer tingsrätten inte i utredarens bedömning att anställningen av två adjungerade råd skulle motsvara arbetskraften av en ordinarie domare och att det eventuella behovet av att anställa pensionerade domare eller annan vikarie för domare därmed skulle minska (se s. 357 f).

Detta yttrande har beslutats av lagmannen Cecilia Klerbro, chefsrådmännen Nils Cederstierna och Liselotte Rågmark och rådmannen Anna Eleblad. Tingsfiskalerna Sanna Dixelius och Sofia Hammare har varit föredragande.

Cecilia Klerbro

Sanna Dixelius

Sofia Hammare